

Akademik ZVONKO KUSIĆ,
predsjednik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

AKADEMIK MILAN MOGUŠ

Poštovana obitelji Moguš, poštovane akademkinje i akademici!

Pripala mi je dužnost oprostiti se danas od akademika Milana Moguša, svog prethodnika na dužnosti predsjednika Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

Milan Moguš rodio se 25. travnja 1927. u Senju, gdje je završio osnovnu školu i gimnaziju. Nakon mature 1948. upisao je Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu (grupa za narodni jezik i književnost), gdje su mu profesori bili slavni hrvatski jezikoslovci Stjepan Ivšić, Ljudevit Jonke, Mate Hraste, Petar Skok i Josip Hamm. Diplomirao je 1953. Iste je godine izabran za asistenta u Akademijinu Institutu za jezik, a 1956. prelazi na Filozofski fakultet kao asistent profesora Mate Hraste. Od 1961. do 1963. bio je lektor hrvatskog jezika na Sveučilištu u Varšavi. Doktorat filoloških znanosti stekao je 1962. u Zagrebu. Godine 1964. izabran je za docenta, 1969. za izvanrednog profesora, a 1975. za redovitog sveučilišnog profesora. Od 1965. do umirovljenja 1992. bio je šef Katedre za dijalektologiju i povijest hrvatskog jezika; od 1970. do 1972. prodekan Filozofskog fakulteta, gdje je od 1976. predavao i na poslijediplomskom studiju lingvistike, a od 1979. do 1985. bio je voditelj tog studija; od 1983. do 1992. bio je predstojnik Zavoda za lingvistiku Filozofskog fakulteta. Školske godine 1969./70. i 1973./74. predavao je kao gostujući profesor na Sveučilištu u Kölnu, a 1987./88. na Sveučilištu u Mannheimu. Kao profesor dijalektologije i povijesti hrvatskog jezika predavao je niz godina na Filološkom fakultetu u Osijeku i na Filozofskom fakultetu u Rijeci.

Akademik Milan Moguš bio je član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti punih 40 godina: 1977. izabran je za izvanrednog, a 1986. za

redovitog člana. Vodeće dužnosti u Akademiji obnašao je 25 godina: od 1985. do 1991. bio je tajnik Razreda za filološke znanosti, a od 1991. do 1997., u vrijeme predsjednika akademika Ivana Supeka, bio je glavni tajnik HAZU. Od 1998. do 2003., u vrijeme predsjednika akademika Ive Padovana, bio je potpredsjednik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, a od 1. siječnja 2004. do 31. prosinca 2010. predsjednik, 16. u nizu od osnutka Akademije. U vrijeme predsjedničkog mandata akademika Milana Moguš a osnovane su četiri Akademijine znanstvenoistraživačke jedinice: u Bjelovaru (2005.), Vukovaru (2008.) i Požegi (2009.) te Antropološki centar u Dubrovniku (2008.), a 2009. Akademija je preselila svoju Knjižnicu u novouređenu zgradu bivšeg Kemijskog instituta na Strossmayerovu trgu.

Od 2001. do smrti akademik Moguš bio je voditelj Zavoda za lingvistička istraživanja HAZU te predsjednik Odbora za leksikografiju, član Odbora za dijalektologiju i Odbora za onomastiku. Bio je dugogodišnji voditelj projekta *Istraživanja hrvatskih dijalekata* i pod njegovim vodstvom objavljen je niz dijalektoloških izdanja – monografija, znanstvenih rasprava i članaka. Od 2011. vodio je projekt *Benešićev Rječnik hrvatskoga književnoga jezika od preporoda do I. G. Kovačića* koji je dosad izašao u 14 svezaka.

Akademik Moguš objavio je 274 publikacije, među kojima 21 knjigu te 208 članaka i rasprava. U doba Hrvatskog proljeća 1971., zajedno s akademikom Stjepanom Babićem i pokojnim akademikom Božidarom Finkom, izradio je *Hrvatski pravopis*, koji je zbog političkih razloga nakon tiska bio uništen te je 1972. ponovno tiskan u Londonu, zbog čega je u povijest ušao pod nazivom *Londonac*. U cijelosti je *Hrvatski pravopis* prvi put tiskan tek 1990., nakon čega je doživio više izdanja.

Za povijest hrvatskog jezika nezaobilazno djelo akademika Moguš a jest *Fonološki razvoj hrvatskoga jezika* (1971.) i njegovo dopunjeno i prošireno izdanje *Povijesna fonologija hrvatskoga jezika* (2010.). Bio je suautor velike gramatike *Povijesni pregled, glasovi i oblici hrvatskoga književnoga jezika* (1991.), a svoje rezultate bavljenja pisanom poviješću hrvatskog jezika zaokružio je 1993. u knjizi *Povijest hrvatskoga književnoga jezika*, objavljenj u tri hrvatska, jednom engleskom i jednom njemačkom izdanju.

Velik doprinos akademik Moguš dao je hrvatskoj dijalektologiji, posebno istraživanju čakavskog narječja, čime je pridonio sagledavanju čakavskog sustava kao cjeline i kao autohtonoga narječja. Doktorirao je s temom o senjskom govoru, a objavio je i monografiju *Čakavsko narječje* (1977.) te niz radova u kojima proučava jezik umjetničke dijalektalne poezije. Važan dio rada akademika Moguša bila je leksikografija: objavio je *Senjski rječnik* (2002.) sa 6.000 natuknica te još devet rječnika, među kojima se, uz navedeni *Benešićev Rječnik*, izdvaja *Hrvatski čestotni rječnik* (1999.), prvi hrvatski rječnik koji riječi donosi poredane prema čistoći korištenja, te prvi *Poljsko-hrvatski rječnik* (2002., s Nedom Pintarić), koji sadrži oko 100.000 natuknica. Objavio je i *Rječnik Marulićeve Judite*, kao rezultat dugogodišnjeg bavljenja Marulićevim djelom, *Cesarićev Rječnik*, prvi hrvatski rječnik posvećen opusu jednog književnika, te *Mažuranićev Rječnik* i *Rječnik Bugarkinja Silvija Strahimira Kranjčevića*.

Akademik Moguš bio je među prvim hrvatskim lingvistima koji je pridonio uvođenju uporabe računala u humanističke znanosti te je računalnom obradom teksta proširio načine proučavanja jezičnih i književnih spomenika.

Za svoj rad akademik Milan Moguš dobio je niz domaćih i stranih odlikovanja i priznanja. Bio je, među ostalim, počasni doktor Sveučilišta u Rijeci i Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, 1998. dobio je Državnu nagradu za znanost za životno djelo, 1996. odlikovan je za znanstveni rad Ordenom Danice hrvatske s likom Ruđera Boškovića, 2007. Redom kneza Branimira s ogrlicom za osobite zasluge stečene promicanjem međunarodnog položaja i ugleda Hrvatske i njezina odnosa s drugim državama, 2009. Redom Ante Starčevića za doprinos održanju i razvitku hrvatske državotvorne ideje, uspostavom i izgradnjom suverene hrvatske države, a 2017. i Veleredom kralja Dmitra Zvonimira s lentom i Danicom, za osobite zasluge i dugogodišnje sveukupno znanstveno, kulturno i javno djelovanje u Hrvatskoj i u svijetu, u prigodi 90. obljetnice života. Od 2004. bio je počasni građanin svog rodnog Senja.

Od 1998. do 2002. bio je predsjednik Hrvatskog povjerenstva za UNESCO.

Kao predsjednik, akademik Milan Moguš pridonio je pozicioniranju Hrvatske akademije kao stabilne i pouzdane referentne institucije koja je glas razuma i mudrosti. Imao je velik utjecaj na sve nas koji smo ga naslijedili i bez njega bi Hrvatska akademija drugačije izgledala.

Bio je jako vezan uz rodni Senj, a također je isticao svoje ličko porijeklo, otkuda možda proizlazi i njegova odlučnost i čvrstina karaktera, upornost i dosljednost, njegovo domoljublje.

U svom radu nikad nije težio samoisticanju. Bio je čvrsta karaktera, uporan, savjestan, pouzdan, marljiv, mudar, razložan, temeljit, smiren, staložen, sistematičan, discipliniran, društven i hrabar.

Znao je često reći: Temelji su čvršći što se manje vide.

Bio je jedan od najutjecajnijih hrvatskih filologa te je ostavio duboki trag u hrvatskoj kulturi

Ostat će zabilježen po predanom znanstvenom doprinosu hrvatskom jezičnom i kulturnom identitetu.

Akademik Milan Moguš bio je jedan od onih koji su čuvali i gradili hrvatski identitet, stoga je zadužio i Hrvatsku akademiju i hrvatsku znanost i hrvatski narod, na čemu mu vječna slava i hvala.